

YTTRANDE ÖVER ”UNDERLAGSRAPPORTER FRÅN ARBETET MED ATT TA FRAM SVERIGES FÖRSTA NATIONELLA SKOGSPROGRAM”, DRN: N2015/2214/SK.

Länsstyrelsen i Norrbottens län yttrar sig härmed gällande Underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram, ert drn:2015/2214/sk.

BAKGRUND

Regeringen arbetar i bred dialog med organisationer i det civila samhället och myndigheter för att ta fram ett nationellt skogsprogram. Visionen för programmet är ”Skogen - det gröna guldet - ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi”.

Skogsprogrammet ska bidra till att stimulera flera andra strategiska satsningar och politikområden som till exempel klimat och miljömål, landsbygdsutveckling, nyindustrialisering, utveckling av export, besöksnäring med mera. Nationellt skogsprogram är ett internationellt begrepp och ett arbetssätt som finns i ett stort antal länder och det kan användas bland annat för jämförelser av olika länders arbete och visioner för skogen.

Representanter från skogens hela värdekedja deltar i de fyra arbetsgrupper som är kärnan i skogsprogrammets dialogprocess. Grupp 1 har fokuserat på Tillväxt, mångbruk och värdeskapande av skogen som resurs, Grupp 2 på Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser, Grupp 3 på Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökad export samt Grupp 4 på Internationella skogsfrågor.

Arbetsgruppernas rapporter blir underlag till innehållet i skogsprogrammet som regeringen presenterar under 2017.

SAMMANFATTNING

Underlaget till ett nytt skogsprogram har tagit ett brett och nydanande anslag inför formeringen av den framtida skogspolitik. Länsstyrelsen i Norrbottens län tycker att ambitionerna i arbetet är goda om än något ofokuserade. Förslagen kan bidra till att stimulera strategiska satsningar inom politikområden som till exempel klimat och miljömål, landsbygdsutveckling, nyindustrialisering, utveckling av export, besöksnäring med mera. Det finns dock stora, inbyggda konflikter mellan skogsproduktion och naturvård, rennäringen, kulturmiljövärden, turism samt friluftsliv.

I underlagsrapporten från arbetsgrupp två synliggörs detta tydligt i följande skrivning:

”Arbetsgruppen har kunnat konstatera att det inom gruppen finns mycket olika uppfattningar om statusen för biologisk mångfald och flera av ekosystemtjänsterna i skogen, inklusive utrymmet för att använda skogen för ekonomisk utveckling och för bidra till att lösa klimatproblemen. Kort sagt finns det vitt skilda bilder av hur det ser ut i skogen 2016. Det leder till problem att föra en konstruktiv dialog om vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå samhälleliga mål inom så väl miljö som andra politikområden.”

Länsstyrelsen i Norrbottens län har valt att sammanställa synpunkterna tematiskt istället för rapportvis då innehållet och åtgärdsförslagen i underlagsrapporterna i många avseenden är överlappande.

Nedan följer de synpunkter Länsstyrelsen särskilt vill lyfta gällande de åtgärder som föreslås av arbetsgrupperna.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

- föreslår att Yrkehögskolemyndigheten och Länsstyrelsen ges ett formellt uppdrag, via skrivningar i respektive Regleringsbrev, att samverka kring behov av kompetensutveckling
- föreslår att Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Migrationsverket samt Arbetsförmedlingen får ett formellt uppdrag om att samverka med utbildningsaktörer kring hur kompetens och intresse för skogen hos nyanlända och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden kan tas tillvara på ett bra sätt
- saknar en beskrivning och problematisering av de inbyggda konflikter som finns mellan skogsproduktion och till exempel naturvård, rennäringen, kulturmiljövården, besöksnäring etc.
- anser att förslaget att utreda Artskyddsförordningen är positivt
- anser att Luleå tekniska universitet vore lämpligt som centrum för tvärvetenskaplig forskning kring mångbruk av skog
- ställer sig frågande till att arbetsgrupperna föreslår att nya samverkansforum under en ny huvudman skapas då Skogsriketsgrupperna i Norrbotten och Västerbotten redan idag utgör väl fungerande samverkansforum

YTTTRANDE

Underlaget till ett nytt skogsprogram har tagit ett brett och nydanande anslag inför formeringen av den framtida skogspolitiken. Länsstyrelsen i Norrbottens län tycker att ambitionerna i arbetet är goda. Förslagen kan bidra till att stimulera strategiska satsningar inom politikområden som till exempel klimat och miljömål, landsbygdsutveckling, nyindustrialisering, utveckling av export, besöksnäring med mera. Det finns dock stora, inbyggda konflikter mellan skogsproduktion och naturvård, rennäringen, kulturmiljövården, turism samt friluftsliv. Länsstyrelsen i Norrbottens län saknar en beskrivning och problematisering av dessa konflikter.

I underlagsrapporten från arbetsgrupp två synliggörs detta tydligt i följande skrivning:

”Arbetsgruppen har kunnat konstatera att det inom gruppen finns mycket olika uppfattningar om statusen för biologisk mångfald och flera av ekosystemtjänsterna i skogen, inklusive utrymmet för att använda skogen för ekonomisk utveckling och för bidra till att lösa klimatproblemen. Kort sagt finns det vitt skilda bilder av hur det ser ut i skogen 2016. Det leder till problem att föra en konstruktiv dialog om vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå samhälleliga mål inom så väl miljö som andra politikområden.”

Länsstyrelsen i Norrbottens län vill också påpeka att de åtgärdsförslag som beskrivs i rapporten har olika förutsättning att, på ett framgångsrikt och hållbart sätt, genomföras i olika delar av landet.

I de olika utredningsgrupperna saknas till stor del offentliga aktörer. Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att universitet och högskolor samt myndigheter med regional representation liksom de myndigheter som har övergripande ansvar för att samordna frågor som rör skog och naturvård hade kunnat bidra till arbetet genom att öka samordningen mellan de olika arbetsgrupperna. Detta hade kunnat minska risken för suboptimering i åtgärdsförslagen och ökat läsbarheten i rapporterna.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att genusperspektivet behöver problematiseras och synliggöras tydligare. Enstaka aktiviteter för ökad jämställdhet kommer inte att resultera i de strukturella förändringar som behöver adresseras.

Kompetensutveckling och kompetensförsörjning

Forskning och utbildning

Länsstyrelsen i Norrbottens län ser positivt på arbetsgruppernas förslag om insatser inom utbildnings- och forskningsområdet. Vi delar uppfattningen att tillgängligheten förbättras och sökbasen breddas om möjligheten till distansutbildning ökar. Skogsnäringens aktörer, tillsammans med aktörer inom länets övriga basindustri, uttrycker ett starkt behov av yrkeshögskoleutbildad personal. För att näringen ska få tillgång till dessa krävs att relevanta utbildningar finns regionalt och att länets offentliga aktörer tillsammans med näringsliv och Yrkeshögskolemyndigheten har en aktiv dialog kring kompetensmatchning och utbildningsplatser.

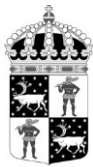
Länsstyrelsen i Norrbottens län föreslår att Yrkeshögskolemyndigheten och Länsstyrelsen ges i uppdrag, via skrivningar i respektive Regleringsbrev, att samverka kring behov av kompetensutveckling. Skogsnäringens aktörer, i form av till exempel grupperingar så som Skogsriket Norrbotten, bör vara tydligt kopplade till arbetet.

Skapandet av skolskogar där utbildning om nya skogsbruksmetoder så väl som ett grundläggande intresse för skogen och naturen samt ekosystemens funktion kan demonstreras och förmedlas, skulle kunna öka intresset och rekryteringsbasen för skogsnäringen vilket vore positivt för näringen i stort.

Företag och Näringsliv/ Arena Skogen

Förslaget innebär bland annat att regeringen bör rikta ett erbjudande till regionala aktörer i fem skogslän att som pilotregioner starta regionala "Arena skogen". Vi delar åsikten att Länsstyrelserna blir en central part för aktörer med regionalt utvecklingsansvar att samverka med, vilket bör stödjas i regleringsbrev, likväl som att Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bör få i uppdrag att stödja pilotarenorna i frågor som berör myndighetens ansvarsområden.

Norrbotten har stora skogliga resurser som kan bidra till att Sveriges mål om att vara utsläppsneutralt nås. Dessa finns utspridda över ett stort geografiskt område vilket innebär att behovet av en väl fungerande, tillgänglig och tillförlitlig infrastruktur är kritiskt. Idag upplever den norrbottniska industrin en stor kapacitetsbrist i infrastrukturen, detta leder bland annat till att kostnaderna för framkörning och leverans av råvaror ökar vilket i sin tur minskar konkurrenskraften hos näringen i jämförelse med andra regioner. Den digitala infrastrukturen så väl som annan teknisk infrastruktur är

också underdimensionerad vilket bidrar till att försvåra utvecklingen och innovationskraften i en geografiskt distribuerad näring så som skogsnäringen.

Skogen som praktikplats

Länsstyrelsen i Norrbottens län ser ett behov av skötselåtgärder i länets skogar. Ett eftersatt bestånd minskar produktiviteten i skogarna och medför därmed ekonomiska konsekvenser för skogsägaren under lång tid framöver. Ett eftersatt underhåll i förnygringar kan också öka sårbarheten för skogen genom att tex öka risken för stormfällning av stora arealer och bestånd.

Skogsskötsel består av uppdragning, vård och förnyelse av skogsbestånd så att växtplatsens produktionsförmåga och uthålligt kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt, vilket förutom virkesproduktion innebär att hänsyn också ska tas till naturmiljö-, kulturmiljö- och övriga intressen. I dag definierar skogsvårdslagen (1 §)2 skogsskötselns allmänna inriktning på följande sätt: ”Skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.”

De ovan beskrivna förslagen till åtgärder skulle tillsammans kunna skapa en möjlighet att validera och ta tillvara kompetensen hos tex nyanlända och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Detta faller väl in i det arbete som genomförs med ”Handlingsplanen för integration och tillväxt” i Norrbotten därför föreslår Länsstyrelsen i Norrbottens län att Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Migrationsverket samt Arbetsförmedlingen får ett riktat uppdrag om att samverka med utbildningsaktörer kring hur kompetens och intresse för skogen i dessa grupper kan tas tillvara på ett bra sätt.

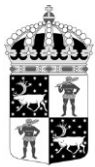
Länsstyrelsen i Norrbottens län menar att det kan finnas en poäng i att se över möjligheten att nyttja RUT-/ROT- modellen för att främja skötselåtgärder i privatägda skogar. Den modellen skulle troligen öka åtgärderna i skogen samtidigt som den potentiellt skulle kunna stärka det lokala näringslivet och skapa fler arbetstillfällen på landsbygden.

Artskyddsförordningen

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att förslaget att utreda Artskyddsförordningen är positivt. Förslaget kommer ursprungligen från arbetsgruppen mellan Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen för artskydd i skogsbruket. Det arbetet identifierade ett antal områden som behöver klarläggas. Det är önskvärt att en sådan utredning lägger stor tyngd på tillämpning i skogsbruket och att den tar hänsyn till resultaten från det tidigare arbetet. Då jaktlagstiftningen gäller parallellt med artskyddsförordningen och delvis omfattar samma områden, är det viktigt att hänsyn till denna tas vid en utredning av artskyddsförordningen.

Centrumbildning för mångbruk av skog

Basnäringarna är på många sätt ryggraden i det norrbottniska näringslivet. De sysselsätter inte bara många människor utan är också ofta avgörande för att skapa lokala och regionala marknader för flera andra branscher. För att Norrbotten ska klara den

ständigt ökande konkurrensen som internationaliseringen innebär och samtidigt dra nytta av globaliseringens fördelar ställs krav på ekonomins förmåga till ständig anpassning till nya förutsättningar. Ett sätt att hantera detta är genom ett differentierat och tvärsektoriellt näringsliv, när olika perspektiv blandas sker utveckling. I mötet mellan olika sätt att tänka och agera finns framgångsfaktorerna.

Luleå tekniska universitets verksamhet är starkt integrerad med länets naturresursbaserade basindustri. Universitetets forskning sker i nära samarbete med näringsliv och samhälle. En övervägande del av forskningen är tillämpad med mål att utveckla nya varor eller tjänster. Det är viktigt att regionens företag genom samverkan får nytta av forskningsresultat, akademiker och forskare. Sådana initiativ drivs ofta i skärningspunkten mellan privat, offentlig och ideell sektor.

Luleå tekniska universitet är centrum för europeisk forskning kring råmaterial och bedriver idag framgångsrik forskning bland annat kring råvaruekonomiska modeller. Universitetet har också forskning som täcker hela den skogliga kedjan från uttag ur skogen till arkitektur i världsklass. Tillsammans med Umeå universitets designhögskola och Luleå tekniska universitets arbete med att öka attraktiviteten hos bland annat "Svensk tall" har regionen en unik miljö för att i samverkan bedriva bred tvärsektoriell utbildning och forskning med internationell spets och höjd. Detta tillsammans med Norrbottens välutvecklade gränsregionala samarbeten, Arktiska samarbeten och länets placering mitt i det Fennoskandiska barrskogsbältet gör att Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att Luleå tekniska universitet vore lämpligt som centrum för tvärvetenskaplig forskning kring mångbruk av skog.

Bioekonomi

Bioekonomi handlar om att skapa varor, tjänster och produkter som bygger på biologiska processer och biobaserade råvaror. Att gå från ett samhälle som är beroende av fossila resurser till ett samhälle som bygger på förnybara, biobaserade resurser är en utmaning. Det är en utmaning som ger upphov till konflikter vilket gör det extra viktigt att arbeta tvärsektoriellt så att kvalificerade avvägningar mellan olika intressen säkerställs. Omställningen kräver en utökad samverkan längs hela kedjan från forskning via demoanläggningar till implementering och kommersialisering. Långsiktiga och förutsägbara styrmedel efterfrågas av branschen.

Inom Norrbottens gränser kombineras produktionsskogar med stora områden skyddad skogsmark. Tillsammans utgör detta en fantastisk grund att utveckla en mångsidig, diversifierad biobaserad ekonomi. Möjligheten att både substituera mindre miljövänliga material mot biobaserade material och utveckla skogsbaserade tjänster av olika typer är unik. De biobaserade råvaruresurserna i Norrbotten utgör en styrka och bör i hög grad förädlas inom länet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län delar arbetsgruppernas uppfattning att nationella styrmedel ska styra mot en omställning till bioekonomi, inte hindra den. Klimatpolitiken bör stimulera en hög skogstillväxt och ett aktivt skogsbruk. Nationella styrmedel ska vara teknikneutrala och marknadsanpassade. Politiska förslag på styrmedelsförändringar behöver analyseras utifrån hur de kan komma att påverka industrins konkurrenskraft.

Bygg på det som redan finns

Arbetsgrupperna föreslår att regionala utvecklings- och samverkansfrågor som syftar till att föra samman olika intressenter inom skogssektorn för att skapa tillväxt, jobb och stärka ett brett värdeskapande av skogen. Länsstyrelsen i Norrbottens län vill påpeka att Skogsriketsgrupperna i Norrbotten och Västerbotten redan idag utgör väl fungerande samverkansforum med just detta fokus. Inom dessa utvecklas samverkansprocesser och löpande dialog om de mångbrukade skogarnas aktuella frågor och utmaningar förs. Länsstyrelsen i Norrbottens län ställer sig därför frågande till att arbetsgrupperna föreslår att nya samverkansforum under en ny huvudman skapas.

Skogsnärlingsfrågorna är nära kopplade till markanvändningsfrågor vilka är ett statligt ansvar. Det är dessutom ofta markanvändningsperspektivet som är orsak till eventuella konflikter i skogsnärlings verksamheter. Länsstyrelsen i Norrbottens län menar därför att huvudansvaret för arbetet med frågorna även fortsatt bör ligga hos statliga myndigheter så som tex Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen. Det regionala utvecklingsperspektivet är däremot kopplat till politiskt styrda organ där regionala särarter kan hanteras på ett framgångsrikt sätt. Länsstyrelsen i Norrbottens län föreslår därför att samverkansgruppernas huvudmän får ett formellt uppdrag att samverka med de regionalt utvecklingsansvariga. Länsstyrelsen i Norrbottens län ser också positivt på förslaget om att Regeringen bör rikta ett uppdrag till Statskontoret att följa och utvärdera pilotregionernas arbete i syfte att ge stöd för framtida arbete.

De föreslagna "arenorna" kan kopplas till eventuella framtida, riktade medel för ett ökat mångbrukande med skogen som bas på liknande sätt som Länsstyrelserna idag är kopplade till lokala och regionala klimatinvesteringsstöd (KlimatKlivet). I handläggningen av KlimatKlivet yttrar sig Länsstyrelsen utifrån den sökta insatsens regionala relevans och hur väl den bidrar till att uppfylla intentionen i regionala strategier inom det aktuella området.

BESLUT

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Sven-Erik Österberg med klimat- och energisamordnare Ylva Sardén vid enheten för Tillväxt och infrastruktur, avdelning Näringsliv som föredragande. Vid beredning av yttrandet har enheterna för Miljöanalys, Landsbygd, Naturmiljö, Tillväxt och infrastruktur, Samhällsplanering och kulturmiljö samt Naturskydd deltagit.

Sven-Erik Österberg

Ylva Sardén